

1. Объект, предмет, мақсад ва вазифаҳои услуби таълими фанни таърих дар мактабҳои миёна

Дар шароити замонавӣ, ки ватани азизамон – Тоҷикистон соҳибитиқлол гардид, дар тамоми соҳаҳо, аз ҷумла дар соҳаи маориф дигаргуниҳои кулӣ ба амал омад. Қабул намудани қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи маориф”, консепсияи мактаби миллӣ, стандарти давлатии маълумот, нақшаҳои нави таълимӣ кормандони соҳаи маорифро водор сохт, ки аз қолабҳои пештара даст кашида, дар таълиму тарбия самти самаранокӣ замонавиро пеша кунанд. Бояд раванди таълиму тарбия тавре ба роҳ монда шавад, ки талабагонии мактабҳои миёна дар оянда на танҳо донишҳои элементариро азхуд намоянд, балки баробари омӯзиши асосҳои илмҳои гуногун беҳтарин сифатҳои инсониро низ дорӣ бошанд.

Муҳим будани маълумоти таърихӣ дар раванди таълими умумии толибилмони мактабҳои миёнаи ҳамагонӣ ба ҳар як омӯзгор равшан аст.

Мақсади маълумотҳои таърихӣ дар Стандарти давлатии маълумот чунин баён ёфтааст: “... аз тарафи хонандагон омӯхтани асосҳои дониш оид ба роҳи тайкардаи одамон, доир ба ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, маънавӣ ва ахлоқӣ, ташаккули қобилияти хонандагон зимни таҳлили фанни таърих, дарки равандҳо ва воқеаҳо ҳамчун унсурҳои муҳими ягонаи бавуқӯъпайваста, робитаи ногусастанӣ доштани онҳо – гузашта, ҳозира, оянда, ташаккули фаҳмиши арзишҳо ва эътиқоди хонандагон дар асоси таҷрибаи таърихӣ, қабули ғояҳои инсондӯстӣ, эҳтироми ҳуқуқҳои инсон ва арзишҳои демократӣ, ватандӯстӣ ва якдигарфаҳмии халқҳо, пешрафти шавқу рағбати хонандагон нисбат ба таърих, гиромӣ доштани таърих ва фарҳанги халқи худ ва халқҳои дигар, чидду ҷаҳд баҳри ниғаҳдорӣ ва ғанӣ гардонидани мероси фарҳангии мамлакатаи хеш ва тамоми башар”.

Аз ин ҷост, ки нахустин шартҳои омӯзгори, ки фанни таърихро дарс медиҳад, дарки вазифа аст. Аммо, хусусан дар мактабҳои миёна камтарин муаррихӣ вомехӯранд, ки вазифаҳои таълимию тарбиявии худ дарк карда бошанд. Камбудии чиддӣ, ки дар

робита бо ин масъала дида мешавад, ин аст, ки баъзе омӯзгорони фанни таърих ё вазифаҳои худро намедонанд, ё медонанду онҳоро нопурра иҷро мекунад, ё ки ба ҳодисаҳои таърих рӯякӣ менигаранду онҳоро шахр намедиханд, ё ба онҳо бо чашмони воқеанависии қадим менигаранд ва ғайра. Ин гуна иштибоҳи муаррихон ба сифати донишу ташаккули ҷаҳонфаҳмию ҷаҳонбинии хонандагон зарари калон мерасонад.

Омӯзгор ҳангоми баёни мавзӯи нав ё шарҳу эзоҳи дарс замоне ба сифати муаллим иҷрои вазифаҳои таълимӣ-тарбиявӣ менамояд, ки муносибати кӯдак бо муҳити ба ӯ таъсиррасонидаро барқарор намояд. Агар омӯзгор танҳо мавзӯро ҳикоя кунад, он гоҳ ӯ моҳияту мазмуни фаъолияти педагогиро аз даст медиҳад.

Одамоне ҳастанд, ки самаранокии фаъолияти педагогиро танҳо бо дониши фанни тадрисшаванда вобаста мекунанду таълиму тарбияро ҳамчун санъат мешуморанд ва бо ҳамин донишани илмҳои педагогика, психология ва услуби таълимнорад мекунад. Дар асл, нақши ин фанҳо дар баланд бардоштани маҳорати касбии омӯзгорон ба таври рӯзафзун зиёд мегардад.

Ҳар касе, ки пешаи омӯзгориро интиҳоб мекунад, масъулияти бузургро дар бобати таълиму тарбияи насли наврас ба дӯш дорад. Ҳамчунин ӯ ҷавобгӯи сатҳи омодагии касбии худ аст, ки пеш аз ҳама аз самаранокии донишандӯзӣ ва фаъолияти ӯ дар роҳи тақмили ихтисос вобастагии бевосита дорад.

Ба ҳамин тариқ, устои таълим фақат дар таҷрибаи дарсдиҳӣ, дар натиҷаи эҷодкорона ба қор бурдани нишондодҳои услуби таълими фанни таърих таълим мегирад.

Аҷаб не ки баъзан муаллим бе услуби таълими фанни таърих ҳам баъд аз чандин соли қор устои қори педагогӣ шуда метавонад, вале дар назар доштан лозим аст, ки таҷрибаи шахсӣ маҳдуд аст, аммо таҷрибаи ҳамҷояе, ки дар услуби таълими фанни таърих тасвир ва аз ҷиҳати илмӣ муайян карда шудааст, номаҳдуд буда, ба муаллим имконият медиҳад, ки қобилияти педагогии худро васеъ ривочу раванқ диҳад.

Дар асл бошад, омӯзгоре, ки услуби таълими фанни таърихро наомӯхтааст, кӯр-кӯрона дарс медиҳад, натиҷаҳои асосии қори худро равшан тасвир намекунад, зеро назарияи

таълимро надониста, мақсад, вазифаҳо, раванди онҳоро дар бар нагирифтааст, баъзан мушкилиҳоро пешбинӣ намекунад ва бо ҳолатҳои рӯ ба рӯ мешавад, ки қайҳо дар илмҳои педагогӣ тасвир шудаанд. Танҳо баъд аз чандин соли фаъолияти омӯзгории худ ва он ҳам на дар ҳама ҳолат, муаллим хатогии худро ислоҳ мекунад ва дар натиҷаи таҷрибаи худ ва мушоҳидаҳо аз қори ҳамкасбон шояд фаъолияти қорӣ таълимӣ-тарбиявӣ худро фаҳмида гирад. Вале аксар вақт, чӣ тавре ки аз таҷриба баръало намудор мегардад, усулҳои хатоӣ қор, ки омӯзгор аз сабаби надонистани қонуну қоидаҳои назарияи таълим ба қор мебарад, ҳамчун одати бад дар ботини ӯ қой мегирад. Илова бар ин, дар ин муддати 5-6 соли “худомӯзӣ” ва қустуҷӯи роҳҳои самараноки таълими фанни таърих қандин шогирдонӣ қамсақоду бемаърифати мақтаби миёна мақтабро қатм қарда, ба қоя меқасада. Худ аз худ маълум аст, ки омӯзгор ҳуқуқи маънавиё нақорад, ки ба қунин тарз фаъолияти педагогии худро ба роҳ монда.

Услуби таълими фанни таърих ҳамчун яке аз илмҳои педагогӣ ба омӯзиши моҳияту қонуниятҳо, принципҳои қоидаҳои азхудқунӣ асосҳои илми таърих, ташаққули ҳунару маҳорат, ки омили қоситаи инқишофи шаҳсияти қонанда ба ҳисоб меқарада, машғул аст.

Объекти услуби таълими фанни таърих қонину маърифати насли нақрас қангоми таърихомӯзӣ буда, илмҳои зиёде мисли фалсафа, педагогика, психология, қомеашиносӣ ба омӯзиши он машғулаңд.

Предмети услуби таълими фанни таърих бошад фарогир ва ташқили маълумотгирию инқишофу тарбияест, ки ҳамчун раванди воқеӣ ва ҳақиқати педагогӣ дар дарсҳои таърихи муассисаҳои миёнаи таълимӣ ба роҳ монда мешавад.

Услуби таълими фанни таърих пеш аз ҳама дар раванди омӯзиш ба қор қояи асосӣ тақя меңамояд:

- 1 мақсади омӯзиш (қарои қӣ омӯзонем);
- 2 мақмуни омӯзиш (қиро омӯзонем);
- 3 услуби усулҳои омӯзиш (қӣ гуна омӯзонем);
- 4 асоснок нақудани инқиҳоби роҳи таълиму тарбия (қарои қӣ бояд ин тавр омӯзонем).

Бояд қайд кард, ки моҳияти асосии фанни мазкур бештар бо масъалаи ҷӣ гуна таърихро омӯзонем, яъне шаклҳо, роҳҳо, услуб ва усулҳои омӯзиш вобастагии зич дорад. Аз рӯ, фанни услуби таълими таърихро ҳамчун воситаи алоқаманд намудани назарияю таҷрибаи таълим дарк кардан шарт аст. Дар ин ҷо услуби таълими фанни таърих назария буда, дарсдихӣ амалияест, яъне ба кор бурдани назария мебошад.

Илми фалсафа ба мо таълим медиҳад, ки назария ба амалия боварӣ мебахшад, қувваи роҳнишондихӣ дошта, робитаҳои дохилро мефаҳмонад: амалия бидуни назария очиз мебошад. Масалан, барои ҷӣ ба ҳар як омӯзгоре, ки ба таълими фанни таърих машғул аст, омӯзиши фанни услуби таълими таърих зарур аст?

Мақсади услуби таълими фанни таърих иборат аз он аст, ки таълимоти асосии илми таърихро ба шакли курси мактабии таърихи мушаххас ба хонандагони мактаби миёна ҷӣ гуна омӯзонидан лозим аст, нишон диҳед. Ин навъи мақсади фан ба ду қисм чудо мешавад:

1. Асосҳои илми таърихро муқаррар кардан;
2. Услуби усулҳои таълим додани ин асосҳоро муайян намудан.

Асосҳои илми таърих бо он барномаҳое, ки дар мактаб аз рӯи онҳо дарс дода мешавад, муайян мегардад. Барномаҳои фанни таърих мақсад, вазифаҳо, соҳти таркибӣ ва мазмуни курсҳои таърихӣ, ҳаҷм ва таркиби онҳоро дар синфҳои гуногуни мактаб муайян мекард.

Услуби усулҳои таълими фанни таърих ҷиҳатҳои гуногун дорад ва бо омилҳои зерин фарқкунанда аст: 1. Мазмун ва моҳияти маводи таърихӣ, ки хонандагон меомӯзанд; 2. Сифатҳои шахсии муаллим – таҷриба, синну сол, маълумот, мичоз ва ғайра; 3. Ҳаёти инфиродии синф, сатҳи инкишофи тафаккури хонандагон ва ҷинси онҳо, шароити умумӣ ва вазъи моддӣ-техникии мактаб ва дигар ҳолатҳои ба он монанд.

Ҳамаи ин далелу асноди пешовардашуда гувоҳ аз гуногунрангии кори таълиму тарбия мебошад. Ҳаминро қайд кардан зарур аст, ки ин мухталифӣ бо ҳеҷ ваҷҳ барои илм

шудани фанни услуби таълими фанни таърих монета намегардад. Чунончи дар илми таърих гуногунии бепоёни равиши таърихӣ дар мамлакатҳои мухталиф мушоҳида мегардад, ба олимони соҳаҳои гуногуни илми таърих имконият медиҳад, ки мароми қонунҳои умумии пешрафту инкишофи ҷомеаи инсониро муайян кунанд.

Инчунин дар услуби таълими фанни таърих гуногунрангии бешумори фаъолияти педагогии омӯзгорони мухталиф, дар синфҳо ва шароити гуногун ҳангоми омӯзиши фанни таърих, ба олимони фанҳои педагогӣ имконият медиҳад, ки мароми қонунҳои педагогиро муқаррар намоянд. Дар раванди дарс ҳолатҳои дахлдори психологию педагогӣ ба вучуд меояд, ки ба гуногунии худ нигоҳ накарда, онҳо аз рӯи қонуни муайяне ба амал меояд. Бинобар ҳамин, мо ба қонунҳои умумии педагогӣ-психологӣ таърихӣ карда, онҳоро муқаррар намуда, хусусияти хоси тадриси онро маҳз дар дарси таърих тадқиқ карда метавонем.

Ҳамин хусусиятҳои бавучудоии қонунҳои педагогӣ-психологиро дар асноди таълими фанни таърих услуби таълими фанни таърих меомӯзад. Ба ҳамин тарик, ҳулоса баровардан мумкин аст, ки фанни услуби таълими таърих як қисми фанни умумии педагогика набуда, объект ва предмети худро дорад ва вазифаҳои мухталифро ба зиммаи худ гирифта, ҳамчун фанни мустақил дар қатори фанҳои педагогӣ-психологӣ мавқеи сазоворро ишғол менамояд.

Фанни услуби таълими таърих рафти тамоми дарсдиҳиро тасвир мекунад, мушкилиҳо, ҳатогиҳои эҳтимолиро нишон медиҳад, таъкид мекунад, ки бо кадом роҳҳо дар асноди таълимдиҳӣ натиҷаҳои хуб ба даст даровардан мумкин аст. Он бо ҳамин восита меҳнати омӯзгорро бошуур ва мунтазам мегардонад ва бо ин усул раванди мубаддалгардии омӯзгорро ба устои бехтарини қори педагогӣ метезонад.

Вазифаҳои фанни услуби таълими таърих ҳамчун натиҷагирӣ тадқиқоти олимону муҳаққиқони ин соҳа, аз чунин бандҳои иборат мебошад:

1. Тадқиқи қонуниятҳо дар соҳаи таълими фанни таърих, идораи низоми таълим ва тарбия. Қонуниятҳои мавҷуда дар соҳаи илмҳои педагогӣ аз алоқаи шароитҳои махсуси

- фароҳамшуда ва натиҷаҳои бадастовардашуда, ки сатҳи таълим, тарбия ва инкишофи фардии хонадагонро муайян мекунад, иборат мебошад.
2. Ба мақом ва моҳияти фанни таърих дар раванди таълиму тарбияи мактаби миёнаи Ҳамагонӣ баҳои ҳақиқӣ дода, мақсад ва вазифаҳои махсуси онро, ки аз вазифаҳои маърифатӣ (маълумотгирӣ), тарбиядихӣ ва инкишофдихӣ иборат аст, муайян менамояд.
 3. Интиҳоби сохти таркибӣ (яъне ҷо ба ҷо гузоштани маводи таълимӣ аз рӯи синну соли хонандагон) ва мазмуни мундариҷаи фанни таърих дар синфҳои V-XI, ки аз ҳаҷми муайяни донишҳо, малакаву маҳорат иборат буда, азхудкунии хонандагон заминаи инкишоф ва ташаккули шахсияти инсонро таъмин ва ташкил менамояд.
 4. Таҳия ва тақмили роҳҳо, воситаҳо, шаклҳо ва услубу усулҳои нави таълим ва тарбияи таълими фанни таърих. Дар вақти иҷрои ин вазифа дар бисёр маврид ба таҳқиқи дигар илмҳои педагогӣ-психологӣ таъя мекунанд ва хусусияти хоси талоботи ҷамъияти муосирро ба назар мегирад. Масалан, дар шароити замонавӣ аз хатмкунандагони мактабҳои миёна тафаккури танқидию таҳаммул ва тоқатпазириро интизоранд ва ин дар навбати худ усулҳои пурсамари замонавӣ бояд ҳалли ин вазифаро тақмил намоянд.
 5. Омӯзиш ва ҷамъбасти таҷрибаи педагогӣ. Тадқиқотчиён таҷрибаи пешқадами кунунии мактабҳоро омӯхта, муваффақиятҳои омӯзгорони фанни таърихро таҳлил намуда, аз нигоҳи назариявӣ асоснок ва илман тафсир намуда, барои амалияи оммавии педагогӣ дастурҳои методӣ пешниҳод менамоянд. Аз ҷониби дигар, иштибоҳу хатогиҳои педагогӣ ва пайдоиши зухуроти номатлуб дар раванди омӯзиш, ба таври дақиқ мавриди баррасӣ қарор гирад.
 6. Тарбияи шавқу ҳавас, масъулиятшиносӣ ва шуурнокии баланди омӯзгорони ояндаи фанни таърих, ташаккули дониш, малака ва хунари касбии онҳо, фаҳмишу дарки

меҳнати омӯзгор дар шароити кунунӣ. Масалан, агар замоне омӯзгор нақши асосии донишдиҳандаро мебозад, имрӯз ӯ ин мақомро аз даст додааст ва ҷои онро ҳаракати фаъоли хонанда ишғол кардааст. Омӯзгор имрӯз бояд ташкилотчии донишазхудкунии шогирдон бошад ва ин бояд омили асосии рафти тарбия гардад.

Бояд қайд кард, ки баъзан омӯзгорони ҷавон аз услуби таълими фанни таърих оид ба дарсҳои алоҳида нишондодҳои муфассалро интизор мешаванд. Аммо бояд гуфт, ки дастурамали муайянгардида ва ё тартиби муайяни сохти гузаронидани дарс вучуд надорад, чунки дар чунин суръат қобилияти эҷодии омӯзгор маҳдуд мегардад ва ин амал ба инкишофии педагогии ӯ халалдор мегардад. Аз тартиб додани дастурҳои методӣ ва кӯр-кӯрона истифодабарии онҳо барои тақмили ихтисосии омӯзгорон ва пешрафти минбаъдаи илми услуби таълими фанни таърих монеа мегардад.

Омӯзгори фанни таърих дар кори худ бо ҳодисаю воқеаҳои хеле мураккаби таърихӣ сару кор дорад. Ба ӯ лозим мешавад, ки на танҳо ба ягон масъалаи алоҳидаи таърихӣ, масалан, танҳо ба воқеаҳои иқтисодӣ ва ё ҳарбӣ қору фаъолияти худро маҳдуд намояд, балки омӯзгор бояд ба тамоми раванди печ дар печи таърихӣ фуру рафта, воқеаи таърихро тасвир намояд. Дуруст аст, ки дар дарсҳои таърих дар мактаби миёна чунин мавзӯҳои ҳастанд, ки ба онҳо омӯзгор вақти камро сарф мекунад. Масалан, доир ба мавзӯҳои вазъи иқтисодӣ ва ё ҳаёти маданияи дилхоҳ халқу давлатҳо кам диққат дода мешавад. Дар чунин ҳолатҳо омӯзгор кӯшиш мекунад, ки ин гуна масъалаҳоро бо ҳам пайваста, аз ҷиҳати мазмун бо дигар воқеаҳои таърихӣ, ки алоқамандии ҳосадоранд, вобаста намояд.

Аз сабаби мураккаб будани маводи таърихӣ онро бо шакли гуногун (вобаста ба дараҷаю фаҳмиши хонандагон) нақл карда, гуногунтарин воситаҳои таълимиро истифода бурдан (вобаста ба шароити моддӣ-техникии мактаб) мумкин аст. Бинобар ҳамин, дастури методӣ, ки танҳо як шакли маводи таърихро ба назар мегирад, ҳукмронии қолабро муқаррар мекунад, асоси таълими эҷодиро дар вақти дарсдиҳӣ барҳам дода, кори амалии педагогиро

якранг мегардонад. Бинобар ҳамин, услуби таълими фанни таърихро иборат аз маводи чамъгаридан дастурҳо шуморидан мумкин нест.

Бояд ба назар гирифт, ки худӣ фанни таърих ба сифати фанни мустақилу алоҳида аз дигар рукнҳои таълим (масалан, аз риёзиёт, забони русӣ ва ғайраҳо) фарқ мекунад. Услуби таълими он ҳам ба худ хусусиятҳои хосӣ фарқкунанда дошта, бояд ба фанни таърих пеш аз ҳама, чун ба фанни ягонаи дарси мактабибуда, чӣ дар синфи V, чӣ дар синфи VIII ва чӣ дар синфи XI, ки хусусиятҳои маъмул ва умумӣ дорад (ин амал албатта баъзе тафовутҳои тарзи таълими фанни таърихро аз рӯи соли таълим аз байн намебарад) муносибат карда шавад. Омӯзгор бояд аниқ дарк кунад, ки фанни таърих худ ба худ илми мустақил буда, мазмунан тарғибкунандаи тарбияи миллист ва дар ташаккули ҷаҳонбиниву ҷаҳонфаҳмии насли наврас саҳми назаррар мегузорад.

Услуби таълими фанни таърих ҳамчун илм дар бораи таълиму тарбияи фанни таърих вазифадор аст, ки ба таври аниқу равшан муайян созад, ки бо чӣ тарз таъсири тарбияро ба ҳар як фард расонид, аз кадом шаклу усулҳо бояд истифода бурд ва аз ҳама муҳимаш он, ки роҳҳои тарбияро ба кадом самтҳо бояд равона сохт.

Илова бар ин, ҳар як қору фаъолияти тарбиявӣ дорои ҳадафҳои муайян, мақсаду меъёрҳои махсус аст, аз ин сабаб фанни услуби таълими таърих ба илмҳои фалсафа, педагогика, психология, таърих ва ғайраҳо робитаи ногусастанӣ дорад. Ин алоқа аз моҳияти дарки фалсафӣ, мавқеи ҷаҳонбинии инсон бар меояд. Аз маҷмӯи ақидаҳои масъалаи фалсафӣ, ки муҳаққиқони илмҳои педагогӣ-психологӣ аз он истифода мебаранд, ки он самти ҷустуҷӯҳои педагогӣ, таъмини бархӯрдҳои мақсаднок ва технологӣ, назарияи умумии таълим мебошад. Вазифаи методологии фалсафа дар он зоҳир мешавад, ки вай низоми усулҳои умумӣ ва маърифатии илмро, ки тобеи донишҳои педагогӣ аст, таҳия ва танзим менамояд.

Услуби таърихомӯзӣ бо фанни педагогика наздикӣ дорад, зеро педагогика ҳамчун илм дар бораи тарбия ба омӯзиши моҳияту қонуниятҳо, усулҳо, тамоилҳо, дурнамои таҳсилот, ки

омилу воситаи инкишофи инсон дар тӯли зиндагиаш ба ҳисоб меравад, машғул мебошад. Услуби таълими фанни таърих бошад аз рӯи ин қонуниятҳои умумӣ, асосҳои дидактикӣ амал намуда, бо назардошти хусусиятҳои фанни таърих онро мутобиқи мақсад ва вазифаҳои таърихомӯзӣ дигаргун менамояд. Бо ин мақсад, фанни зикргардида қисми таркибии педагогика набуда, масъалаҳои сирф илмӣ худро дошта, яке аз соҳаҳои мустақил мебошад ва бояд ҳамчун гурӯҳи илмҳои педагогӣ –психологӣ ба назар гирифта шавад.

Услуби таълими фанни таърих бо илми психология низ алоқаманд аст. Шабеҳии ин ду илм ҳамеша мушоҳида мешавад, зеро фанни услуби таълими таърих қодир нест, ки бидуни фаъолияти психикӣ ва инкишофи шахсият, ки соҳаи омӯзиши илми психология мебошад, тадқиқоти илмӣ барад. Донишҳои ин илм ба омӯзгори фанни таърих имконият медиҳад, ки хусусиятҳои синнусолиҳои хонандагон, хотира, нутқ, тасаввуроти онҳоро ба инобат гирифта, фаъолияти педагогии худро давом диҳад.

Интиҳоб намудани маводи таълимӣ, аз худ кардани он, истифода бурдани воситаҳои аёнӣ ва ғайраҳо дар суръати ба эътибор гирифтани хусусиятҳои синнусолиҳои хонандагон дар раванди кори таълимию тарбиявӣ ба муваффақият оварда мерасонад. Бе чуну чаро пайвандии мустақим байни фанни услуби таълими таърих ва илми таърих вучуд дорад.

Илмҳои мазкурро равияҳои асосии инкишофи гуруҳҳои гуногуни соҳаи иҷтимоӣ ва қонуниятҳои иҷтимоии шахсияти инсон бо ҳам пайваست месозад.

Яке аз муҳимтарин соҳаҳои фаъолияти инсонӣ-тарбияи насли наврас аст, ки дар тӯли таърихи инкишофи бисёрасраи худ тағиротҳои бисёреро аз сар гузаронидааст. Он аз раванди оддӣ ба маҷмӯи таъсироти тарбиявие табдил ёфтааст, ки бар дӯши тадқиқотҳои назариявӣю таҷрибавӣ илмҳои психологӣ-педагогӣ зам гаштааст. Услуби таълими фанни таърих инчунин мекӯшад, ки шароит ва роҳҳои ташаккули инсон ва сифатҳои баланди шахрвандии ӯро бо роҳи таърихомӯзӣ ошкор ва баррасӣ намояд.

Ҳамин тавр, услуби таълими фанни таърих илми педагогӣ буда, оид ба мақсад, мундариҷа, мазмун, услуб, усул ва воситаҳои

таърихомӯзӣ дар муассисаҳои таълимӣ-тарбиявӣ миёнаи хамагонӣ маълумоти васеъ дода, дар ташаккули омӯзгорони фанни таърих саҳми арзанда дорад.

Қисми муҳими он, масъалаи омӯхтани ҳодиса ва воқеаҳои таърихӣ, ҷамъбасти кардани онҳо, масъалаи азхудкунии мафҳумҳои таърихӣ ва ба асосҳои илми таърих наздик кардани хонандагон мебошад. Омӯзгорони навкор аз услуби усулҳои таълим ва истифодабарии ашӯҳои таълимӣ, аз хусусиятҳои шаклҳои гуногуни дарс, сохт ва тарзи гузаронидани дарсҳои таърихӣ корҳои беруназсинфии роҳбари синф хабардор мешаванд.

Худ аз худ маълум аст, ки омӯзгори фанни таърих дар навбати аввал ба воситаи меҳнати мунтазами худ дар ҷараёни бепоёни ҳаматарафаи азхудкунии донишҳои таърихӣ ба дараҷаи устои бомаҳорати педагогӣ расида метавонад. Омили дигари тақмили ихтисоси педагогӣ – ин пайдо кардани ошноӣ бо таҷрибаи пешқадами омӯзгорони собиқадор ва пуртаҷриба мебошад. Омӯзгори навкор бояд эҷодкорона аз тарзу усулҳои фаъолияти таълимию тарбиявӣ, бо назардошти истифодабарии усулҳои фаъоли таълими замонавӣ, ки пеш аз ҳама ба истифодабарии технологияи нав ва замонавӣ алоқаманд аст, истифода наояд. Ин роҳҳо дониш, фаҳмиш ва малакаю маҳорати омӯзгорро вусъат медиҳад, таҷрибаи ӯро тақмил мебахшад ва ба фаъолияти бошууронаи ӯ таъсири мусбат мерасонад.

Адабиёт:

1. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи маориф”.- Душанбе, 2012.
2. Консепсияи мактаби миллии тоҷик.- Душанбе, 1995.
3. Стандарти давлатии маълумоти миёна.- Душанбе, 1996.
4. Лутфуллоев М. Дидактикаи муосир.- Душанбе, 2001.
5. Миралиев А.М., Давлатов М. Педагогика ва психология.- Душанбе, 2007.
6. Раҳимов Х., Нуров А. Педагогика.- Душанбе, 2000.
7. Ежова С.А., Лебедева И.М. и др. Методика преподавания истории в средней школе.- М., 1986.
8. Подласый И.П. Педагогика (новый курс), Т. 1-2. – М., 2003.